

**НАВЧАЙМОСЯ
В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ
РАЗОМ З «ГЕНЕЗОЮ»**

**Пропонуємо навчально-методичні
комплекти для 9 класу**

«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

• **ПІДРУЧНИК «Історія України»**

(автори: Віталій Власов, Оксана Данилевська, Дмитро Ващук)

• **НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК «Історія України.**

Зошит для поточного і підсумкового оцінювання»

(автори: Віталій Власов, Оксана Данилевська)

<https://www.geneza.ua/product/1284>



«ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ»

• **ПІДРУЧНИК «Всесвітня історія»**

(автори: Тетяна Ладиченко, Ілона Лукач, Оксана Савко)

• **НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК «Всесвітня історія.**

Зошит для формувального та підсумкового оцінювання»

(автори: Тетяна Ладиченко, Оксана Савко)

<https://www.geneza.ua/product/1283>



МАЙБУТНЄ ЗА НАМИ!

З питань придбання звертайтеся

ТОВ «Видавничий Дім
«Гене́за»
тел.: (044) 426-71-81
e-mail: geneza@geneza.ua

ТОВ «Торговий Дім «Метавсесвіт»
Інтернет-магазин: www.geneza.ua
тел.: (050) 378-79-79
(067) 378-79-79
(093) 378-79-79
e-mail: sales@metavsesvit.in.ua



Юрій БІЛАЙ, Оксана САВКО

НОВА УКРАЇНСЬКА
ШКОЛА

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

ЗОШИТ ДЛЯ ФОРМУВАЛЬНОГО
ТА ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ

+ Завдання для дітей з ООП

9



Юрій БІЛАЙ
Оксана САВКО

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

**Зошит для формувального
та підсумкового оцінювання**

Навчальний посібник для 9 класу
закладів загальної середньої освіти

Схвалено для використання в освітньому процесі

Київ
Видавничий Дім «Генеза»
2026

УДК 316:172]*кл8(076+079.1)

Б63

Схвалено для використання в освітньому процесі
(гриф за посиланням <https://cutt.ly/TLQxBGB>)



Підготовлено до модельних навчальних програм
«Громадянська освіта. 6–9 клас» (авт.: *Васильків І. Д.,*
Кравчук В. М., Танчин І. З.) та «Громадянська освіта. 6–9 клас»
(авт.: *Пометун О. І., Дудар О. В., Клименко Н. П.,*
Кришмарел В. Ю., Ремех Т. О.)

Модифікований варіант навчального посібника
для дітей з ООП <https://cutt.ly/Ot9g1iZz>



УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:



– рубрика «Рефлексія»

Білай Ю. В.

Б63 Громадянська освіта : зошит для формувал. та підсумк. оцінювання : навч. посіб. для 9-го кл. закл. заг. серед. освіти / Юрій Білай, Оксана Савко. — Київ : Генеза, 2026. — 56 с.

ISBN 978-617-8524-38-8.

УДК 316:172]*кл8(076+079.1)

ISBN 978-617-8524-38-8

© Білай Ю. В., Савко О. В., 2026

© Видавничий Дім «Генеза», оригінал-макет, 2026

ДОРОГІ ДЕВ'ЯТИКЛАСНИКИ ТА ДЕВ'ЯТИКЛАСНИЦІ!

Цей робочий зошит з курсу «Громадянська освіта» – ваш путівник для життя в сучасному суспільстві. На його сторінках ви знайдете не лише завдання, а й ситуації, запитання та вправи, які спонукатимуть вас думати, оцінювати, порівнювати й робити власний вибір.

Кожна тема – запрошення до розмови:

- про те, ким ви є, у що вірите і як можете змінити світ;
- про те, як будувати довіру і стосунки, протидіяти антизаконним вчинкам;
- про права і свободи, відповідальність і взаємодію з державою;
- про те, як долати сучасні виклики та вчитися розв'язувати конфлікти.

Працюючи із зошитом, пам'ятайте, що у процесі навчання найважливіше – це ваші власні роздуми та поступ. Ви навчитеся бачити зв'язки між особистим вибором і спільним благом, розуміти роль прав та обов'язків, діяти в конфліктних ситуаціях і приймати рішення, що ґрунтуються на повазі й гідності.

Цей зошит для тих, хто вчиться бути громадянином. Він пропонує вам взаємодію – із собою, з іншими, зі світом. Важливими є не лише знання, а й уміння ставити запитання, формувати позицію, чути інших і відповідально діяти. Ми віримо: те, що ви відкриєте на сторінках посібника, допоможе вам не лише краще розуміти світ, а й впевненіше відчувати своє місце в ньому.

Бажаємо цікавого шляху, роздумів, відкриттів і вдалих рішень у важливих питаннях.

Автори

Слово до колег (поради з користування навчальним посібником)

Нова українська школа передбачає використання в процесі навчання як формувального, так і підсумкового оцінювання.

Формувальне оцінювання застосовується вчителем упродовж навчання. Воно дає змогу зрозуміти, як учні опановують матеріал, які труднощі виникають у процесі, які компетентності потребують підтримки й розвитку. Для учнів це також можливість усвідомити власний поступ і вдосконалити підходи до навчання. Такий підхід сприяє створенню відкритого, довірливого й мотивувального освітнього середовища.

Підсумкове оцінювання проводиться після завершення вивчення тем або розділів. Воно допомагає визначити рівень досягнення очікуваних результатів і спланувати подальші освітні кроки як учню, так і вчителю.

Пропонований навчальний посібник створено відповідно до положень Державного стандарту базової середньої освіти. Він може використовуватися як додатковий дидактичний ресурс до різних модельних навчальних програм з курсу громадянської освіти у 9 класі, зокрема «Громадянська освіта. 6–9 клас» (авт.: Васильків І. Д., Кравчук В. М., Танчин І. З.) та «Громадянська освіта. 6–9 класи» (авт.: Пометун О. І., Дудар О. В., Клименко Н. П., Кришмарел В. Ю., Ремех Т. О.)¹.

Навчальний посібник укладено з урахуванням структури груп результатів навчання, що відповідають ключовим компонентам громадянської компетентності. Його особливістю є використання коміксів як повноцінних навчальних завдань. Комікси не лише ілюструють тему, а й стимулюють аналітичне мислення, розвиток навичок інтерпретації, висловлення власної думки, прийняття рішень та емпатії. Такі завдання урізноманітнюють навчальний процес і відповідають потребам сучасних підлітків.

Перевагою навчального посібника є наявність комплексу завдань для дітей з ООП.

У межах кожної теми запропоновано завдання, які можна використовувати для формувального або підсумкового оцінювання. Завдання побудовані так, щоб допомогти учням не лише демонструвати знання, а й аналізувати ситуації, співпрацювати з іншими, застосовувати знання в реальному житті.

Особливу увагу приділено формуванню критичного мислення, інформаційної та медіаграмотності, правосвідомості, розуміння прав людини, екологічної відповідальності, демократичних цінностей та активної громадянської позиції.

Сподіваємося, що навчальний посібник стане зручним інструментом як для учнів – під час самостійної або групової роботи, так і для вчителів – як ресурс для якісного й різноманітного оцінювання результатів навчання.

¹ Завдання до програми «Громадянська освіта. 6–9 клас» (авт.: Пометун О. І., Дудар О. В., Клименко Н. П., Кришмарел В. Ю., Ремех Т. О.) у навчальному посібнику позначені зірочкою*.

Модельна навчальна програма «Громадянська освіта. 6–9 клас» для ЗЗСО (авт.: Васильків І. Д., Кравчук В. М., Танчин І. З.)	Модельна навчальна програма «Громадянська освіта. 6–9 класи» для ЗЗСО (авт.: Пометун О. І., Дудар О. В., Клименко Н. П., Кришмарел В. Ю., Ремех Т. О.)
Тема 1. Культурні та соціальні аспекти взаємодії в суспільстві. Різноманітність культур. Вплив культурних відмінностей на взаємини між соціокультурними спільнотами. Релігійні та конфесійні особливості. Повага до звичаїв і традицій інших спільнот	Роль спілкування у житті людини. Аргументація. Спілкування та інклюзія. Міжкультурне спілкування. Комунікація з внутрішньо переміщеними особами, ветеранами війни та людьми з досвідом війн
Тема 2. Як людина може змінити світ. Роль індивіда в суспільстві. Громадянська відповідальність. Участь у громадських справах. Добрі практики	Я – громадянин/громадянка України. Вшанування державних символів, історії, традицій та героїв/героїнь України
Тема 3. Кошти і справи. Що таке державний бюджет. Як держава фінансує свої програми і проекти. Роль податків у фінансуванні держави. Як формується місцевий бюджет. Ринкова економіка (загальне поняття). Меценати і спонсори. Що таке підприємницька діяльність	Громада. Територіальна громада. Місцеве самоврядування. Соціальні проекти
Тема 4. Громадські об'єднання. Волонтерство. Свобода асоціації. Громадські організації та політичні партії в Україні. Молодіжні та дитячі організації в Україні. Громадська участь і активізм. Роль волонтерства і соціальної активності. Як знайти волонтерські можливості	Громадські об'єднання в Україні. Органи самоорганізації населення. Участь у роботі органів місцевого самоврядування/молодіжних радах. Школа — осередок розвитку громадянської активності. Форми залученості до життя шкільної спільноти. Дитячі та молодіжні громадські організації. Волонтерство. Благодійність
Тема 5. Поняття і протидія корупції. Що таке корупція. Види корупції та її суспільна шкідливість. Виявлення, протидія і запобігання корупції. Система антикорупційних органів держави	Дотримання Конституції і законів України
Тема 6. Взаємодія з органами влади. Поняття і види звернень громадян. Вимоги до оформлення, порядок і терміни розгляду звернень громадян. Електронні петиції. Анонімні звернення громадян	Участь громадян в управлінні державними справами. Електронні петиції, звернення, громадські слухання
Тема 7. Ми – майбутні виборці. Виборні та призначувані органи влади. Активне і пасивне виборче право. Принципи виборчого права. Види виборчих систем. Законодавство України про вибори	Вибори. Референдум

Модельна навчальна програма «Громадянська освіта. 6–9 клас» для ЗЗСО (авт.: Васильків І. Д., Кравчук В. М., Танчин І. З.)	Модельна навчальна програма «Громадянська освіта. 6–9 класи» для ЗЗСО (авт.: Пометун О. І., Дудар О. В., Клименко Н. П., Кришмарел В. Ю., Ремех Т. О.)
Тема 8. Захист прав, свобод та законних інтересів людини. Способи захисту прав. Як держава забезпечує захист прав людини. Система судів та правоохоронних органів: як до них звертатися. Роль міжнародних організацій у захисті прав людини	Права, свободи та обов’язки громадянина України
Тема 9. Спілкування та сучасні виклики. Інтернет і право. Кібербезпека, захист персональних даних. Право інтелектуальної власності. Авторське право. Академічна доброчесність. Плагіат	Споживання інформації. Виклики інформаційного світу. Безпека в інтернеті. Дотримання прав людини у віртуальному світі. Цифрова ідентичність. Персональні дані та їх захист. Цифрова етика. Цифровий слід. Правила цифрової гігієни
Тема 10. Формальне і неформальне спілкування. Особливості та відмінності формального і неформального спілкування. Діловий етикет. Дрескод. Корпоративні норми. Як враховувати в спілкуванні різні культурні контексти	Взаємодія та самопрезентація в різних спільнотах. Мистецтво діалогу. Активне слухання. Повага до різних думок
Тема 11. Мистецтво ведення переговорів. Техніки розв’язання конфліктів. Основи переговорного процесу. Як підготуватися до переговорів. Як досягти згоди	Конфлікти та їх роль у спілкуванні. Стратегії розв’язання конфліктів. Поведінкові моделі у спорах і суперечках. Право на помилку та вибачення
Тема 12. Майбутнє держави і роль молоді в її розвитку. Якими ми хочемо бачити свою державу, громаду, родину? Що ми можемо зробити для їхнього розвитку?	Громадянська стійкість. Відповідальність громадян за майбутнє України



Розділ 1. Культура. Суспільство. Особистість

Тема 1. КУЛЬТУРНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ В СУСПІЛЬСТВІ

Як спілкування допомагає людям з різними досвідом, цінностями та ідентичністю жити разом у демократичному суспільстві?

1. (ГР 1) Опрацюйте комікс і виконайте завдання.



1) Спираючись на ситуації з коміксу, поясніть зміст понять своїми словами.

Культурна різноманітність

Соціальна взаємодія

Гідність людини

2) Поміркуйте, чому в багатокультурному класі спілкування потребує більшої уважності та відповідальності.

3) Складіть три-чотири поради для вашого класу, які сприятимуть повазі до культурної різноманітності.

2. (ГР 2) Прочитайте текст і дайте відповіді на запитання.

У Швейцарії люди розмовляють різними мовами (німецькою, французькою, італійською, ретороманською), сповідують різні релігії (католицизм, протестантизм, іслам тощо) і як наслідок є представниками різних культур. У повсякденному спілкуванні швейцарці дотримуються простих правил: вислуховувати позицію співрозмовника, не нав'язувати свої традиції іншим, шукати компроміси замість конфронтації. У багатомовних кантонах дорожні знаки, оголошення та офіційні документи друкують кількома мовами. Коли люди з різних регіонів зустрічаються, вони часто переходять на спільну мову або використовують перекладачів, але завжди з повагою до культури співрозмовника. Завдяки культурі діалогу швейцарці навчилися бачити в різноманітності не проблему, а ресурс. У школах діти вчать принаймні три мови та знайомляться з різними традиціями співвітчизників.

1) Які дві ключові умови допомагають людям різних культур успішно спілкуватися одне з одним?

2) Чому виховання культури діалогу має починатися з дитинства?

3) Які з наведених прикладів можуть бути корисними для України сьогодні? Чому?

3. (ГР 3) Ознайомтеся з інформацією та висловіть аргументовану позицію.

Сучасне українське суспільство переживає війну, масові переміщення людей, втрати й травматичний досвід. У таких умовах спілкування може як об'єднувати людей, так і поглиблювати розбіжності між ними.

1) Сформулюйте власну позицію щодо твердження: *«У складні часи слова можуть бути не менш важливими, ніж дії»*.

Позиція.

Аргумент.

Приклад.

Висновок.

4.* Виконайте один з варіантів (за вибором).

Варіант 1. Складіть коротке звернення до однолітків (п'ять-шість речень), у якому сформулюйте, як слід спілкуватися з людьми, що мають інший життєвий досвід (наприклад, воєнних дій, переїзду, є представниками інших культур).

Варіант 2. Запропонуйте одну реальну дію, яку можна реалізувати в школі або громаді для поліпшення культури спілкування між різними людьми. Поясніть, чому саме ця дія є важливою.



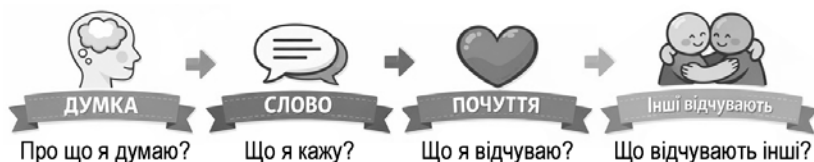
Роздивіться інфографіку. У кожному блоці впишіть по одному слову, яке для вас означає культуру спілкування. Проведіть лінію між словами так, щоб утворився ваш «ланцюг єдності». Одним реченням розкрийте власне ставлення до культури спілкування.

Моя культура спілкування починається з _____

ДУМКА:

Я думаю – Я говорю – Я відчуваю

Як мої думки впливають на атмосферу спілкування.



СЛОВО:

ПОЧУТТЯ:

АТМОСФЕРА:

Тема 2. ЯК ЛЮДИНА МОЖЕ ЗМІНИТИ СВІТ

Як особистий вибір і відповідальна дія людини впливають на життя громади та суспільства загалом?

1. (ГР 1) Прочитайте твердження. Позначте одне, з яким ви погоджуєтеся найбільше.

- ☐ Відповідальність людини обмежується її особистим життям.
- ☐ Кожна людина несе відповідальність за те, що відбувається в її громаді.
- ☐ Відповідальність виникає лише в разі, якщо людина має владу або офіційні повноваження.

Обґрунтуйте свій вибір (три-чотири речення).